RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, dnia 9 sierpnia 2016 r.

VII.715.17.2016.MM

Pan
Piotr Gliński
Wiceprezes Rady Ministrów
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15/17
00-071 Warszawa

Szanowny Panie Premierze

Na podstawie publikacji Polskiej Agencji Prasowej z dnia 23 lipca 2016 r. pt. *KE dyscyplinuje Polskę ws. wdrożenia dyrektywy o zwrocie dóbr kultury* Rzecznik Praw Obywatelskich powziął informację, że **Polska została wezwana przez Komisję Europejską do pełnego wdrożenia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r.** ***w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego****, zmieniającej rozporządzenie (UE) nr 1024/2012* (Dz. Urz. L 159 z 28.5.2014, str. 1, dalej jako: dyrektywa).

Z art. 19 ust. 1 dyrektywy wynika, że państwa członkowskie zostały zobowiązane do wprowadzenia w życie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych, niezbędnych do wykonania art. 2 pkt 1, art. 5 akapit pierwszy pkt 3, art. 5 akapit drugi, art. 7 akapit trzeci, art. 8 ust. 1, art. 10 akapit pierwszy i drugi i art. 17 ust. 1 dyrektywy do dnia 28 grudnia 2015 r. Ponadto miały niezwłocznie przekazać Komisji tekst tych przepisów. Z treści informacji prasowej wynika, że Polska tego terminu nie dotrzymała, a Komisja Europejska skierowała już w tej sprawie upomnienia do Polski.

Należy podkreślić, że dyrektywa ustanawia ramy współpracy prawnej i administracyjnej w celu walki z obrotem dóbr kultury o nielegalnym pochodzeniu.

Zgodnie z jej postanowieniami obiekty zakwalifikowane jako narodowe dobra kultury podlegają zwrotowi niezależnie od tego, czy stanowią one część zbiorów publicznych, kościelnych, czy prywatnych albo pochodzą z legalnych czy też nielegalnych wykopalisk. Niewątpliwie więc **dyrektywa ta ma istotne znaczenie z punktu widzenia wyrażonych w art. 6 ust. 1 Konstytucji RP zasad upowszechniania dóbr kultury i równego dostępu do tych dóbr, będących źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju.**

Rzecznik pragnie zauważyć, że z archiwalnego wykazu prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów z okresu 1 września 2011 – 4 grudnia 2015 r. wynika, że stosowny projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami miał być przyjęty przez Radę Ministrów w IV kwartale 2015 r. (projekt nr UC 173). Projekt miał zakładać modyfikację procedury zwrotu narodowych dóbr kultury i dostosowanie obowiązujących przepisów o zwrocie dóbr kultury do przepisów dyrektywy m.in. poprzez wprowadzenie przepisów procesowych usprawniających i ułatwiających postępowanie restytucyjne. Projektowane zmiany miały prowadzić do rezygnacji z ograniczeń związanych m.in. z wiekiem zabytku (obecnie przesłanki te uzależniają możliwość objęcia procedurą zwrotu), wydłużony miał zostać także termin, w którym dopuszczalne jest wystąpienie z żądaniem zwrotu dobra kultury. Projekt przewidywał wprowadzenie możliwości stosowania arbitrażu i mediacji oraz norm kolizyjnych regulujących sytuację dobra kultury zwróconego na terytorium RP. W aktualnym wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów nie znajduje się żadna informacja na temat projektu ustawy, która miałaby wdrażać dyrektywę. Z dostępnych informacji należy więc wnioskować, że projekt nie został przyjęty przez Radę Ministrów, w związku z czym nie został skierowany do prac w Sejmie.

Mając na uwadze powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. *o Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1648 ze zm.), zwracam się do Pana Premiera z uprzejmą prośbą o informację na temat przyczyn, dla których zaniechano prac nad wymienionym wyżej projektem, uzasadnienie opóźnienia wdrożenia dyrektywy do prawa polskiego oraz wskazanie, czy stosowny projekt mający na celu wdrożenie dyrektywy do prawa polskiego jest obecnie lub będzie wkrótce przedmiotem prac legislacyjnych.

Z poważaniem